

За първия български астронавт: проектът на Ричард Никсън и Атлантическия клуб (или за Новата орбита на сътрудничеството ни със САЩ)

от д-р Соломон Паси
Президент на Атлантическия клуб в България

Понякога историята може да зарадва човек. Така ме зарадва Алексенция Димитрова с разкритието си в 24 часа, че президентът Ричард Никсън е искал да изпрати българин с полет на НАСА в Космоса още през 1972.

След присъединяването на България към ЕС, НАТО, след влизането ни в Антарктическият Договор и трайното установяване на България в Антарктика, след епохалната визита на Папа Йоан Павел II у нас (изчистила клеветатата за българско участие в атентата срещу него), Атлантическият Клуб беше длъжен да формулира нови или поднови отколешни национални приоритети, създаващи самочувствие национално самочувствие и видимост за страната ни.

Космосът! Това е нашата нова цел, която е колкото нова, толкова и стара. Някогашната космическа слава на България -- б-тата според класациите на ООН космическа държава -- се крепеше на връзките ни със СССР и на амбицията на българските учени и военни. С двамата си героични космонавти -- Георги Иванов и Александър Александров -- България гордо оглавяваше статистиката за държави с най-много космонавти на глава от население. Време е вече да подготвим и трети -- този път астронавт, като се възползваме от привилегированото си сътрудничество със САЩ, включително и във военната област .

Космосът е скъпо нещо, и някой ще рече "до космос ли ни е в тази криза"! Но и най-дългото пътешествие започва с една крачка, а тя не винаги е особено скъпа. Затова Атлантическият Клуб, с подкрепата на Фонда за Научни Изследвания към Министерството на Образованието и науката, лансира новата си програма "Космос", която тръгва оттам, където обичайно неволята ни води -- от правото. Поставихме си амбициозната задача да съберем интернационален екип, с който да надградим основите на космическото право в България -- проект, който да залегне в направата на общо-европейската правна рамка по въпроса. Тоест да подготвим проекто-Закон за Космоса. Овладеяването на Космоса -- за граждански, икономически, комуникационни, туристически и военни цели -- в момента изпреварва въображението на повечето от нас. Нашият живот и комуникации минават и все повече ще миват през Космоса, и ние ще сме все по-зависими от него. Представете си, че само за 24 часа спрат комуникациите между Земята и Космоса и ще получите картина на Апокалипсис. А занапред тази тенденция само ще се засилва. Впрочем, също както нашите политики минават днес през Брюксел, което нашите родители не са подозирали преди само няколко десетилетия.

Днес, когато светът става жертва на пиратите в Индийския океан, ние се питаме: защо по-рано не се сетихме да вземем превантивни мерки? Защо пиратството, което мислехме за изчезнало, пак ни изненада? Една от причините е, че политиката най-често действа реактивно, и много рядко превантивно. И днес дори няма адекватна правна

рамка, която да регулира пиратската материя. Впрочем, да не се чудим: първите закони за движение по пътищата са се появили едва след -- а не преди! -- първата жертва на автомобилна катастрофа.

Но днес имаме богат и горчив опит, от който да се поучим. И можем да поставим началото на правна рамка, регулираща последиците и отговорностите в космическите дейности -- включително космическите катастрофи, космическото пиратство и космическия тероризъм. Да, тероризмът, който от 11 септември 2001 до днес е неизменно "Breaking News", не би пропуснал шанса се възползва от Космоса, колкото и невероятно да звучи това на мнозина днес. Спомнете си, че допреди 11 септември и атаките с граждански самолети звучаха невероятно.

Добре, ще кажат скептиците, правото ще го приемем, но космонавти откъде ще намерим? Нали образованието ни е в безпаричие, армията също, а най-талантливите българчета отиват на Запад? Истината е, че който иска, той може! Група ученици в кръжока към Варненската астрономическа обсерватория печелят конкурсите на НАСА за проектиране на космически станции. И тук направихме истинско публично-частно партньорство с Виваком и Атлантическия Клуб, за ги подкрепим да вървят напред. Така, че като прочетох за планове на президента Ричард Никсън да изпраща българин в Космоса се зачудих как америкаците си избират такива далновидни президенти, които изпреварват в мисленето си дори Атлантическия Клуб в България, АКБ. Явно въпрос на демокрация. Обадих се на американския посланик в София Джим Уорлик, за да го попитам дали сега, 38 години по-късно идеята на Никсън--АКБ вече може да се реализира. Неговият кратък и съвсем ясен отговор беше: "Аз ще подкрепя напълно!" И това ще е най-видимият начин да изстреляме българо-американските отношения в нова орбита на сътрудничество.